

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ
وَعَلَى عَلِيٍّ وَآلِ عَلِيٍّ

دکتر سید حسین عبادی

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

دکتر سید حسین عبادی

بهمن ماه ۱۴۰۱

[دکتر
عبادی]

سرفصل درس

ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی (۲)

تعداد واحد : $2 = 1 + 1$

نوع واحد : نظری - عملی

مدت ساعت آموزش : ۴۸ ساعت

پیش‌نیاز : طراحی آموزشی

کد درس : ۱۶

دکتر
عبادی

سرفصل درس

روش های ارزش یابی

شیوه های سازمان دهی :

- ارزش یابی فردی
- ارزش یابی گروهی
- ارزش یابی شخصی و گروه همسالان
- قراردادها

آزمون و آزمون های کوتاه :

- ساخت آزمون
- ارزیابی ابزار ارزش یابی
- آزمون عملکرد
- آزمون بازپاسخ
- آزمون کوتاه پاسخ
- آزمون چندگزینه ای
- آزمون درست و غلط

- تعریف ارزش یابی

- انواع ارزش یابی

- ارزش یابی ملاکی و هنجاری

- ارزش یابی تکوینی، تشخیصی، تراکمی

- انصاف و بی طرفی در ارزش یابی

- نگاه سیستمی به فرایند ارزش یابی

- ارزش یابی، اهداف و روش ها

- تبیین اهداف یادگیری

- بررسی اهداف یادگیری

- استراتژی های آموزشی و روش های ارزش یابی

- هماهنگی اهداف یادگیری با روش های ارزش یابی

- به کارگیری روش های ارزش یابی به صورت سازمان یافته

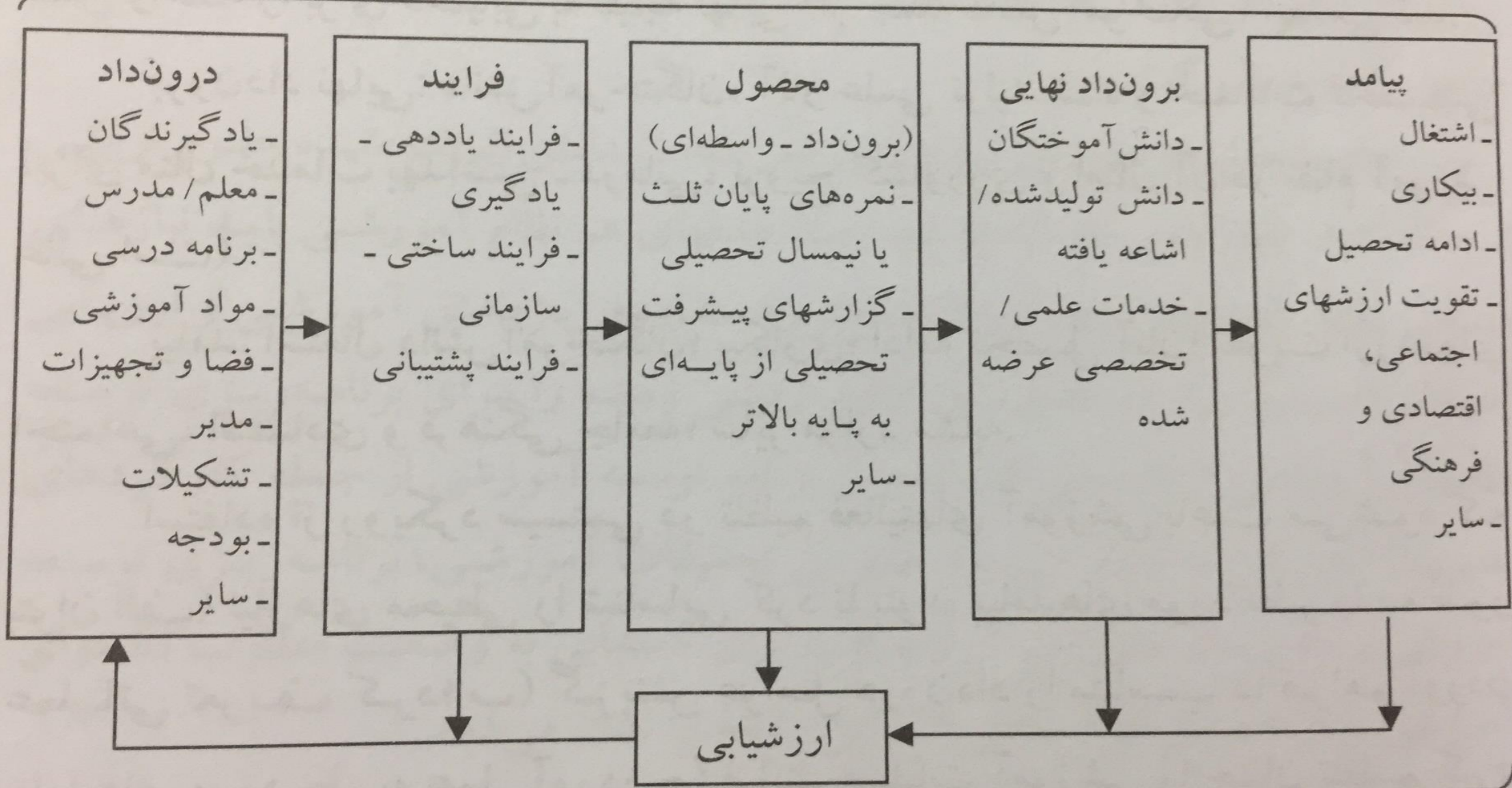
- گردآوری و به کارگیری اطلاعات

- بررسی نتایج ارزش یابی با توجه به اهداف و روش ها

- تهیه گزارش ارزش یابی برای دانش آموز و اولیا

نظام آموزشی

ارزیابی یادگیرندگان

هدف از ارزیابی یادگیرندگان آن است که درباره ی رفتار ورودی شرکت کنندگان در برنامه ها یا دوره های آموزشی قضاوت به عمل آید و مطلوبیت ویژگی های آنان در رابطه با مشخصات برنامه ها یا دوره های یاد شده آشکار شود.

بوسیله ی ارزیابی رفتار ورودی یادگیرنده می توان **درباره ی ضرورت آموزش جبرانی و یادگیری پیش نیازهای آموزشی** تصمیم گیری کرد.

جنبه ی دیگر ارزیابی یادگیرنده مربوط به قضاوت درباره ی پیشرفت تحصیلی در فرآیند اجرای نظام آموزشی است. نتایج حاصل از این نوع ارزیابی به منظور **عرضه ی بازخورد مورد** استفاده قرار می گیرد.

سرانجام در مرحله ی بعدی ارزیابی عملکرد یادگیرنده در پایان نیم سال تحصیلی به عنوان برون داد واسطه ای انجام می شود.

هدف از این عمل نیز فراهم آوردن بازخورد لازم برای بهبود کیفیت نظام آموزشی است.

ارزیابی یادگیرندگان

ارزیابی عوامل درون داد

یادگیرنده
مدرس
برنامه ی درسی

مهمترین عوامل درون داد نظام آموزشی

ارزیابی هر یک از این عوامل می تواند در بهبود کیفیت نظام آموزشی تاثیر بسزایی داشته باشد.

مفهوم شناسی: اندازه گیری و آزمون

- اندازه گیری عبارت است از فرایندی که تعیین می کند یک شخص یا یک شی تا چه میزان از « یک ویژگی» برخوردار است « گی ۱۹۹۱ »
- اندازه گیری از کاربرد ابزارهای پیشرفته و پیچیده الکترونیکی تا امتحانات مداد، کاغذی، کتبی، مقیاس های درجه بندی و فهرست های واریسی را شامل می شود « پین ۲۰۰۳ ».
- اندازه گیری شیوه نسبت دادن یک عدد (که معمولاً به آن نمره گفته می شود) به یک صفت یا ویژگی معین یک شخص به گونه ای که آن عدد درجه ای از آن صفت یا ویژگی را که آن شخص از آن برخوردار است را نشان دهد « نیکتو ۲۰۰۱ »
- تعریف آزمون: اندازه گیری یک فرایند است، این فرایند نیاز به یک وسیله دارد که به آن آزمون می گویند.
- آزمون وسیله ای است برای اندازه گیری صفات فیزیکی (جسمی) و روانی، چون متخصصین اندازه گیری به ویژگی های روانی مورد نظر برای اندازه گیری دسترسی ندارند ناچار به اندازه گیری رفتارهایی که معرف ویژگی روانی است می پردازند. رفتار چون متنوع و فراوان است نمی توان به اندازه گیری همه آن ها دست یافت، بنابراین نمونه ای از رفتار مورد بررسی قرار می گیرد.
- « آزمون وسیله یا روشی است نظام دار (یا نظام مند) برای اندازه گیری نمونه ای از رفتار است
- نیکتو (۲۰۰۱) در تعریف اصطلاح آزمون گفته است: آزمون به عنوان یک ابزار با یک شیوه نظام دار مشاهده و توصیف ویژگی های دانش آموزان با یک مقیاس عددی یا یک طرح طبقه بندی را به کار می بندد تعریف می شود

مفهوم شناسی: سنجش

- سنجش یک اصطلاح کلی است و به صورت فرایندی تعریف می شود که برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز تصمیم گیری درباره دانش آموزان، برنامه های درسی و سیاست های آموزشی. مورد استفاده قرار می گیرد «اگن و گاوچاک ۲۰۰۱»
- ونگلینز (۱۹۹۳) در تعریف سنجش گفته است:
- سنجش به یک تحلیل جامع و چند وجهی از عملکرد گفته می شود. او هم چنین در مقایسه سنجش و آزمون از قول کرانباخ نقل کرده است: «... سنجش شامل استفاده از فنون مختلف است و تاکید زیادی بر مشاهده عملکرد دارد»
- سنجش نوعی تحلیل بالینی و پیش بینی عملکرد است در حالی که آزمون یک وسیله اندازه گیری است.

مفهوم شناسی ارزشیابی

- تحصیل و آموزش برای برآوردن اهداف مشخصی صورت می پذیرد. اهداف تحصیلی و آموزشی زمانی تحقق می یابد که ابزارهای آن به درستی پیش بینی شده باشند و به درستی به کار گرفته شوند.
- ارزشیابی ابزاری مناسب و اثربخش برای فعلیت بخشیدن به اهداف آموزشی تلقی می شود که با به کارگیری آن می توان میزان کارآیی برنامه ها و تحقق اهداف را سنجید و بر اساس آن برنامه را تقویت یا ترمیم نمود و یا احیاناً تغییر داد.
- ارزشیابی چیست؟ چه جایگاهی دارد؟ تقسیمات آن کدام است؟ با چه موانعی رو به رو است؟ و چگونه می توان مدلی از ارزشیابی را ارائه نمود که کارآمد و مؤثر باشد و بتواند برآورنده اهداف آموزشی و برآوردکننده میزان پیشرفت باشد؟
- درباره مفهوم ارزشیابی اتفاق رأی وجود ندارد، چنانکه در بسیاری از مقولات علوم انسانی این عدم اتفاق، پدیده ای است که به پیچیده شدن مباحث و دشواریابی آن یا مجادلات دامنه دار و کم فایده دامن زده است. در هر صورت برخی از تعاریف عرضه شده را که مشهورترند برمی شمیریم: اما قبلاً گفتن این نکته ضرورت دارد که برخی از تعاریف ارائه شده، ارزشیابی به معنای عام را بیان می دارد (تعاریف ۱ و ۲) و برخی دیگر به صورت ضمنی یا صریح، ارزشیابی تحصیلی را مورد توجه قرار می دهد (تعاریف ۳ و ۴).

مفهوم شناسی ارزشیابی

- ۱. در کلی ترین سطح، ارزشیابی را به «سنجش شایستگی تعریف کرده اند.
- اما این تعریف کمک زیادی در فهم دقیق معنای ارزشیابی به دست نمی دهد؛ زیرا دریافت و تعیین معنای دقیق دو واژه سنجش و شایستگی به فهم خواننده واگذار شده است.
- ۲. بر اساس تعریف دیگر «فرآیند استفاده از اندازه گیری در تصمیم سازی را ارزشیابی» گویند؛ یعنی ارزشیابی بر دو پایه استوار است؛ اندازه گیری و تصمیم سازی، در واقع زمانی فرآیند آموزشی به انجام می رسد که از یک سو مبتنی بر داده ها و مشاهدات قابل اندازه گیری باشد و از سوی دیگر تصمیم آموزشی بر آن مبتنی گردد.
- ۳. ارزشیابی عبارت است از «فرآیند تعیین میزان تغییرات در رفتارهایی که واقعاً صورت گرفته است» این تعریف بر دو مسأله اساسی تأکید دارد.
- اول آنکه ارزشیابی باید رفتارهای فراگیر را اندازه گیری نماید؛ زیرا ایجاد تغییر در رفتارها مقصود هدف های آموزشی است.
- دیگر آنکه ارزشیابی باید بیش از یکبار صورت گیرد؛ زیرا تغییر رفتارها در طول زمان میسر است و برای اندازه گیری آن به ارزشیابی مستمر نیاز است
- ۴. ارزشیابی پیشرفت تحصیلی عبارت است از: «فرآیندی منظم برای تعیین و تشخیص میزان پیشرفت یادگیرندگان در رسیدن به هدف های آموزشی».
- منظور از فرآیند منظم آن است که ارزشیابی باید طبق برنامه و روال منظم انجام گیرد از این رو مشاهدات بی نظم و ترتیب از رفتار فراگیران را نمی توان ارزشیابی نامید.
- ارزشیابی به معنی تعیین ارزش و داوری کردن است.

مفهوم شناسی ارزشیابی

- مقصود از گنجاندن «هدف های آموزشی» در تعریف، آن است که در ارزشیابی، هدف های آموزشی حتماً باید از پیش تعیین شده باشند و ارزشیابی بر آن هدف ها مبتنی گردد.
- به نظر می رسد که تعریف اخیر معطوف به ارزشیابی تحصیلی و کاربردی است! زیرا اولاً با آوردن قید منظم، فرآیند ارزشیابی قاعده مند، قانون پذیر و منضبط نشان داده شده است و ثانیاً با یادآوری هدف های آموزشی مشخص شده است که ارزشیابی باید پیگیر میزان پیشرفت هدف یابی باشد که در آموزش گنجانده شده است و امر آموزش برای تحقق آن هدف ها صورت می پذیرد.
- کرونباخ : (cronbach)
- ارزشیابی را جمع آوری و به کار گیری اطلاعات در جهت اتخاذ تصمیم برای یک برنامه آموزشی تعریف می کند.
- بی بای : Beeby ارزشیابی را فراگرد جمع آوری و تفسیر منظم شواهدی که در نهایت به قضاوت ارزشیابی نظر به این که به اقدام شخصی بیانجامد ، می داند. ابعاد این تعریف : جمع آوری شواهد ، تفسیر ، قضاوت و تصمیم گیری است.
- استافلیم : ارزشیابی را فرایند، تعیین کردن (Delineating) ، به دست آوردن (Obtaining) و فراهم ساختن (Providing) اطلاعات مفیدی برای قضاوت در تصمیم گیری ها تعریف کردند.
- ارزشیابی به یک فرآیند نظام دار برای جمع آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات گفته می شود به این منظور که تعیین کند آیا هدف های مورد نظر تحقق یافته اند یا در حال تحقق یافتن هستند و به چه میزان

مفهوم شناسی ارزشیابی

- مقصود از گنجاندن «هدف های آموزشی» در تعریف، آن است که در ارزشیابی، هدف های آموزشی حتماً باید از پیش تعیین شده باشند و ارزشیابی بر آن هدف ها مبتنی گردد.
- به نظر می رسد که تعریف اخیر معطوف به ارزشیابی تحصیلی و کاربردی است! زیرا اولاً با آوردن قید منظم، فرآیند ارزشیابی قاعده مند، قانون پذیر و منضبط نشان داده شده است و ثانیاً با یادآوری هدف های آموزشی مشخص شده است که ارزشیابی باید پیگیر میزان پیشرفت هدف یابی باشد که در آموزش گنجانده شده است و امر آموزش برای تحقق آن هدف ها صورت می پذیرد.
- کرونباخ : (cronbach)
- ارزشیابی را جمع آوری و به کار گیری اطلاعات در جهت اتخاذ تصمیم برای یک برنامه آموزشی تعریف می کند.
- بی بای : Beeby ارزشیابی را فراگرد جمع آوری و تفسیر منظم شواهدی که در نهایت به قضاوت ارزشیابی نظر به این که به اقدام شخصی بیانجامد ، می داند. ابعاد این تعریف : جمع آوری شواهد ، تفسیر ، قضاوت و تصمیم گیری است.
- استافل بیم : ارزشیابی رافراینند، تعیین کردن (Delineating) ، به دست آوردن (Obtaining) و فراهم ساختن (Providing) اطلاعات مفیدی برای قضاوت در تصمیم گیری ها تعریف کردند.
- یکی از ویژگی های مهم ارزشیابی تعیین کیفیت است.
- تعریف کیفیت: (در ارزشیابی پیشرفت تحصیلی) کیفیت عبارتست از دانش، مهارت ها و توانایی هایی که از دانش آموزان پس از آموزش انتظار می رود « نیکتو ۲۰۰۱ »

مفهوم شناسی ارزشیابی

- مثال: تعیین کیفیت افراد در یک مسابقه مقاله نویسی یا مرور نوشته های دانش آموز و مرور
- نمره های وی.
- علاوه بر ارزشیابی پیشرفت درسی دانش آموزان، ارزشیابی با موضوع های دیگری سرو کار دارد. مثال: عملکرد معلمان و مدیران، روش های آموزشی، برنامه های درسی دوره های آموزشی، مواد آموزشی، پروژه های آموزشی و سازمان های آموزشی.
- یک ارزشیاب، ابتدا هدف های کلی برنامه درسی را مشخص می کند و سپس میزان تحقق آن ها را بررسی می کند.
- ورتن و سندرز (۱۹۸۷) دو تن از صاحب نظران حوزه ارزشیابی آموزش گفته اند در آموزش و پرورش، ارزشیابی به یک فعالیت رسمی گفته می شود که برای تعیین کیفیت، اثربخشی یا ارزش « یک برنامه، فرآورده، پروژه، فرآیند، هدف یا برنامه درسی به اجرا در می آید

□ جمع بندی مقایسه اندازه گیری، آزمون، سنجش و ارزشیابی با یکدیگر:

- ارزشیابی برای داوری درباره کیفیت موضوع است و ارزش اطلاعات به دست آمده را بررسی می کند. که مستلزم تحلیل و تفسیر اطلاعات جمع آوری شده است. اطلاعات مورد نیاز ارزشیابی آموزشی که کمک اندازه گیری (آزمون) و سنجش جمع آوری می شود. البته سنجش یک فرآیند مبتنی بر مشاهده عملکرد است در حالی که آزمون یک وسیله اندازه گیری است.
- گیری است.

مقیاس های اندازه گیری

□ آنچه در هر مطالعه مورد توجه قرار می گیرد، اندازه گیری ویژگی ها یا صفات اشخاص و اشیا است بوسیله اعداد یا نمرات نسبت داده شده.

□ مثلاً وقتی برای سنجش نگرش مردم نسبت به مجموعه های تلویزیونی از پرسشنامه استفاده می کنیم، برای تعیین نمره ی هر شخص عدد یا اعدادی را در نظر می گیریم. بسته به اینکه چه چیزی و چگونه اندازه گیری می نماییم اعداد به دست آمده ویژگی های متفاوتی خواهند داشت. این ویژگیهای متفاوت اعداد را مقیاس های اندازه گیری می نامیم.

□ بنا به تعریف مقیاس مجموعه ای عدد (یا نمادهای دیگر) است که ویژگی های آن ها بر ویژگی های تجربی اشیا که اعداد به آن ها نسبت داده می شوند منطبق است (کوهن و سورد، لیک ۲۰۰۲،)
□ مقیاس های اندازه گیری را در چهار سطح می توان اندازه گیری کرد:

- ✓ اسمی
- ✓ ترتیبی
- ✓ نسبی
- ✓ فاصله ای

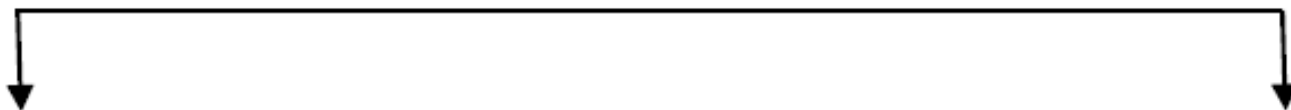

مقیاس های اندازه گیری (۱) اسمی

عملیات مجاز آماری: شمارش فراوانی و تعیین نما
عملیات مجاز ریاضی: انجام هیچ یک از چهار عمل اصلی جمع، تفریق، ضرب و تقسیم در این مقیاس میسر نیست.

- ❖ اندازه گیری اسمی مستلزم جای دادن اشیا یا افراد در طبقاتی است که از نظر کیفی با هم متفاوت هستند.
- ❖ یک مثال ساده در این مورد متغیر جنسیت است. در سطح اندازه گیری اسمی استفاده از اعداد تنها به منظور مشخص کردن طبقات می باشد و هیچ رابطه ای که با اعمال ریاضی مطابقت کند بین آن ها وجود ندارد.
- ❖ اعداد به کار رفته در یک مقیاس اسمی معرف مقدار مطلق یا نسبی هیچ ویژگی نیستند.

مقیاس اسمی

۲- طبقه بندی

اعداد و ارقام برای طبقه بندی اشیا و افراد استفاده می شود بدون این که مفهوم ریاضی داشته باشند.

۱- اسم گذاری

در این مقیاس از ارقام و اعداد برای اسم گذاری و تشخیص اشیا و افراد استفاده می شود. بدون این که مفهوم ریاضی داشته باشند

مقیاس های اندازه گیری (۲) ترتیبی

- دسته ای از افراد و اشیاء با توجه به یک صفت از بزرگ به کوچک (یا بالعکس) مرتب شده اند.
- معلوم نیست هر یک از اشیاء چقدر از آن صفت را دارند.
- و نیز مشخص نیست این اشیاء یا افراد از لحاظ صفت مورد اندازه گیری چقدر با هم فاصله
- عملیات مجاز آماری: شمارش فراوانی، تعیین نما، محاسبه میانه، محاسبه درصدها و محاسبه ضریب همبستگی رتبه ای اسپیرمن
- عملیات مجاز ریاضی: هیچ یک از چهار عمل اصلی جمع، تفریق، ضرب و تقسیم
- مقیاس های ترتیبی برای ما امکان رتبه بندی ترتیب سطوح متغیر مورد بررسی را فراهم می آورد.

- برای مثال چهارویژگی داشتن روابط عمومی قوی، تجربه کافی، تحصیلات مرتبط و کار کردن به صورت مستقل، را در نظر می گیریم و از پاسخگویان می خواهیم این صفات را برحسب درجه اهمیت آن ها از ۱ تا ۵ رتبه بندی کنند. به این ترتیب تفاوت ارجحیت هر مقوله از دید پاسخگو تعیین می شود.

- با این حال یکی از مشکلات مقیاس ترتیبی آن است که هر چند محقق می تواند تفاوت های مورد نظر را برحسب بزرگتر – کوچکتر بودن، بهتر – بدتر بودن و غیره رتبه کند ولی قادر نیست فاصله ی این تفاوت ها را بدست آورد. به عبارت دیگر مقادیر حاصل در مقیاس ترتیبی فاقد معنای کمی و عددی هستند. علت این امر آن است که در مقیاس ترتیبی هیچ مبدای وجود ندارد تا ارزش ها نسبت به آن سنجیده شوند.

مقیاس های اندازه گیری (۳) فاصله ای

- در آن رتبه اشیاء (یا افراد) با توجه به یک صفت مشخص است.
- معلوم است که اشیاء (یا افراد) از لحاظ صفت مورد اندازه گیری چقدر از هم فاصله دارند
- اما هیچ اطلاعی از مقدار قدر مطلق مورد نظر برای هیچ یک از افراد در دست نیست
- عملیات مجاز آماری: محاسبه نما، میانه، میانگین، انحراف معیار، ضریب همبستگی رتبه ای اسپیرمن، ضریب همبستگی گشتاوری پیرسون
- عملیات مجاز ریاضی: جمع و تفریق مجاز است، ضرب و تقسیم مجاز نیست.
- ویژگی عمده ی مقیاس فاصله ای آن است که به ارزش های آن نمره های عددی تعلق می گیرد. این مقیاس علاوه بر آن که اطلاعات مربوط به مقیاس های طبقه ای و ترتیبی را در بر دارد، اطلاعات اضافی در مورد تفاوت ها به دست می دهد.
- برای مثال دو دمای ۳۰ و ۴۰ درجه در نظر بگیرید. این دو دما با یکدیگر تفاوت دارند، دمای ۴۰ بیشتر از ۳۰ است و همچنین دقیقاً ۱۰ درجه تفاوت وجود دارد. به این ترتیب در این مقیاس می توان روشهای آماری مختلف مانند محاسبه میانگین، واریانس، همبستگی و.. را انجام داد.
- لازم به ذکر است که این مقیاس از نقطه ی صفر مطلق شروع نمی شود ولی می توان برای آن صفر قراردادی برگزید. به طور مثال اگر سه نفر در یک آزمون روانشناسی نمرات ۳۰ و ۱۵ گرفته باشند نمی توان گفت نمره ۳۰ معرف دو برابر بودن دانش فرد نسبت به فرد با نمره ۱۵ است.

مقیاس های اندازه گیری (۴) نسبتی

- (۱) در آن رتبه اشخاص با توجه به یک صفت معلوم است.
- (۲) فاصله اشخاص معلوم است.
- (۳) علاوه بر این ها فاصله حداقل یکی از اشخاص از یک صفر منطقی معلوم است.
- اندازه گیری طول، وزن، حجم و سایر صفات فیزیکی افراد با مقیاس نسبتی عملی است. اما اندازه گیری متغیرهای روانی و پرورشی با این مقیاس به ندرت میسر است
- عملیات مجاز آماری و ریاضی: در این مقیاس همه عملیات آماری و ریاضی مجاز است. این مقیاس نه تنها دارای تمام ویژگی های مقیاس های ذکر شده است بلکه دارای مبدأ مطلق یا صفر حقیقی نیز می باشد و بنابراین امکان محاسبه نسبت های مختلف از لحاظ صفت مورد نظر در این مقیاس وجود دارد.
- متغیرهایی مانند سن، نرخ مرگ و میر، وزن، قد افراد، جمعیت و ... از این دست

انواع آزمون های مورد استفاده در آموزش و پرورش

۱) آزمون های توانایی

۲) آزمون های عاطفی

- آزمون های توانایی آموخته ها، استعدادها و مهارت های افراد را می سنجد:
- دسته ای از این آزمون ها توانایی های شناختی را می سنجد که برای فعالیت های ذهنی و فکری و تحصیلی کاربرد دارند. دسته ای دیگر توانایی های روان حرکتی را می سنجد که برای فعالیت های صنعتی، تربیت بدنی، نظامی و ... به کار می روند.
- ویژگی مهم این آزمون ها این است که از آزمون شونده خواسته می شود حداکثر نمره ممکن را کسب کند.

انواع آزمون های توانایی:

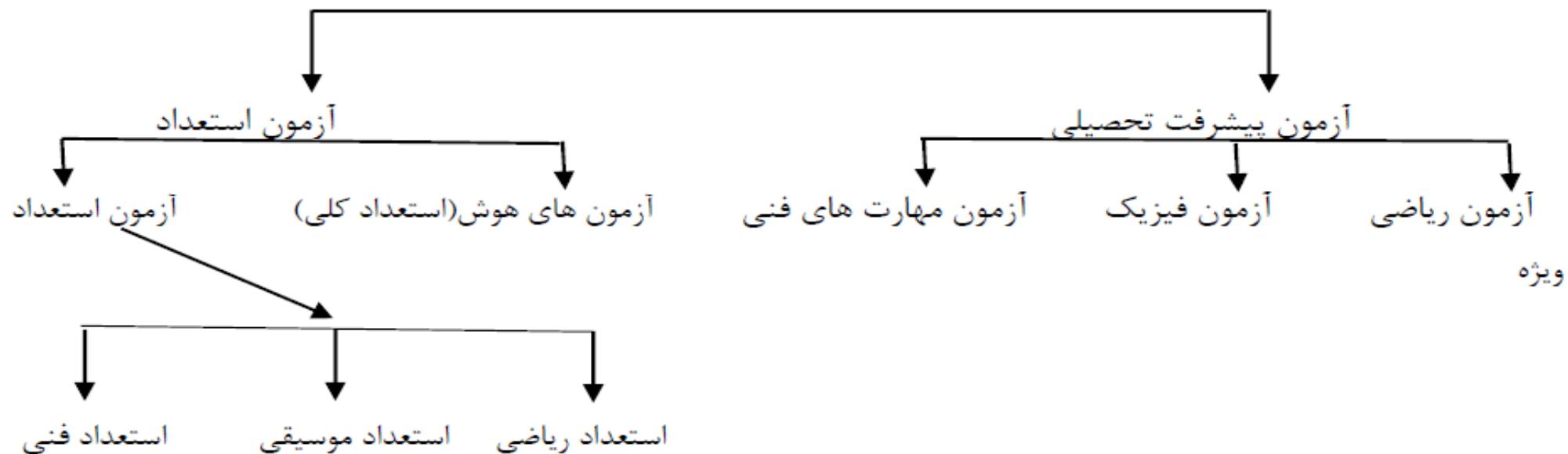
- ۱) آزمون های استعداد: میزان توانایی فرد را برای کارهایی که باید انجام دهد می سنجد.
- ۲) آزمون های پیشرفت تحصیلی: مهارت های کسب شده فرد را اندازه گیری می کنند.

آزمون های توانایی

- ثرندایک و هیگن (۱۹۷۹) در کتاب معروف خود با عنوان اندازه گیری و ارزشیابی در روانشناسی و آموزش و پرورش در رابطه با آزمون های استعداد و پیشرفت تحصیلی به گونه زیر نظر داده اند:
- باید به خاطر داشت که همه آزمون های توانایی، صرف نظر از نامی که دارند توانایی های کسی را اندازه « ارثی » یا « ذاتی » موجود فرد را اندازه می گیرند. ما نمی توانیم مستقیماً توانایی گیری کنیم. آن چه را که ما می توانیم در فرد اندازه بگیریم توانایی او برای انجام دادن اعمال در زمان حال است. بنابراین تمایز بین آزمون های استعداد و پیشرفت تحصیلی به قصد و منظوری مربوط می شود که نتایج آزمون برای آن قصد و منظور مود استفاده قرار می گیرند، نه به ماهیت « یا محتوای آزمون

آزمون های توانایی

آزمون های عاطفی

مقایسه

آزمون های عاطفی

آزمون های توانایی

۱- ویژگی های عاطفی و شخصیتی افراد را می سنجند.

۱- توانایی های فکری و عملی افراد را اندازه گیری می کنند

۲- بیشتر به امور مشاوره د حل مسایل روانی و تربیتی و حرفه ای کمک می کنند.

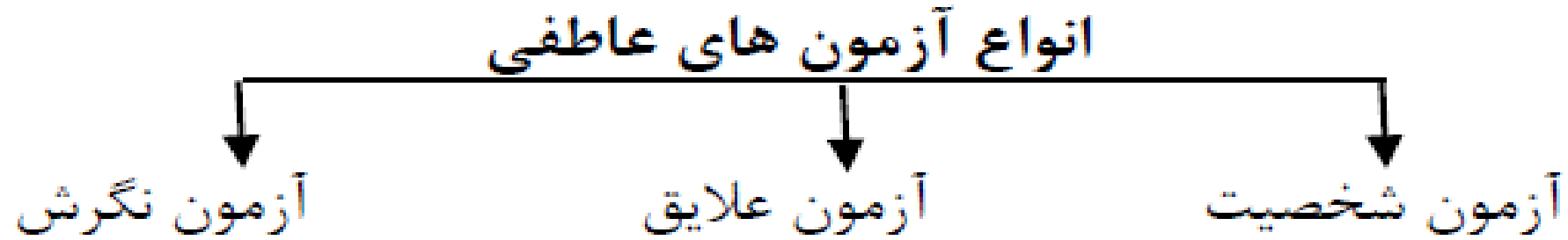
۲- برای مقاصد پیش بینی موفقیت های تحصیلی و شغلی مورد استفاده قرار می گیرند

معایب

این است که به اندازه آزمون های شناختی عینی و دقیق نیستند

آزمون های عاطفی

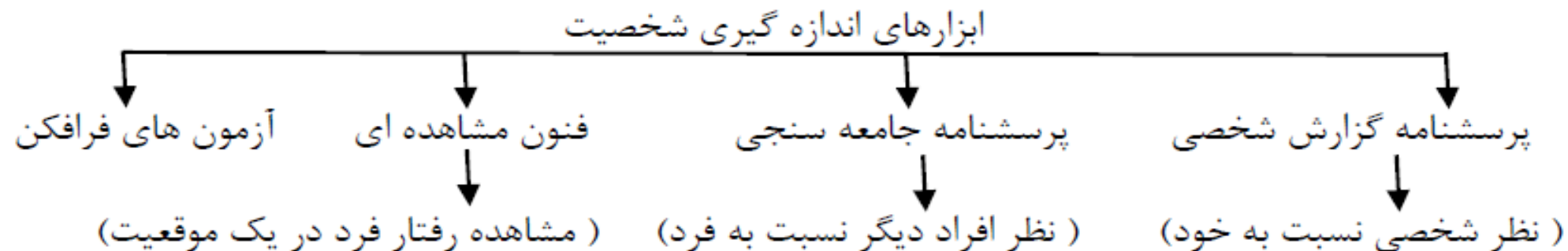
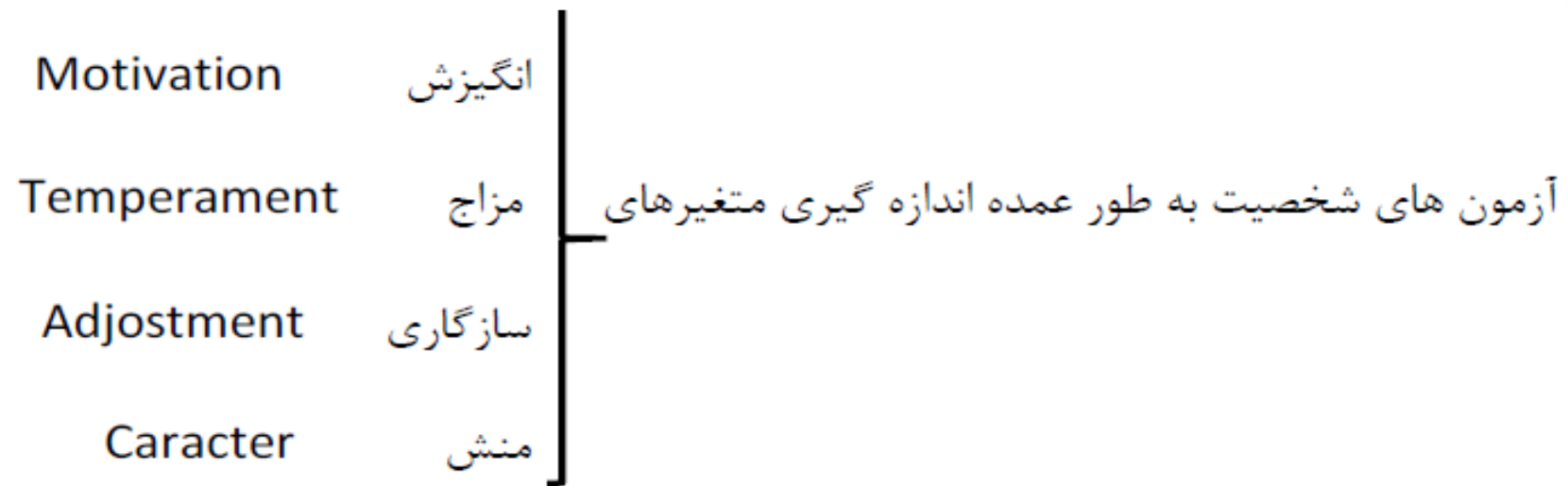

□ با وجود این به قول آیکن (۱۹۸۵) بسیاری از ابزارهای اندازه گیری عاطفی دارای ویژگی های خوب از جمله روایی و پایایی هستند و می توان از این ابزارها برای اندازه گیری شخصیت و سایر ویژگی های عاطفی استفاده کرد.

آزمون های شخصیت

- تعریف : شخصیت مجموعه ای از رفتارهای فرد در موقعیت های اجتماعی است (ایبل ۱۹۷۹)
- از شخصیت تعاریف گوناگون شده و شامل ابعاد مختلفی می باشد از جمله: هوش، پیشرفت، قد و قامت، وضع سلامتی، کیفیت صدا، وضع ظاهر و . .

آزمون های علاقه و نگرش

□ شباهت علاقه و نگرش:

- ۱) هم علاقه و هم نگرش به دوست داشتن ها و دوست نداشتن های فرد اشاره می کند.
- ۲) هر دو به انتخاب فرد درباره فعالیت ها و نهادهای اجتماعی و یا گوه ها ارتباط دارند.
- ۳) هر دو شامل احساس های شخصی نسبت به امور هستند.

□ تفاوت علاقه و نگرش:

- علاقه به احساس یک فرد نسبت به فعالیت اشاره می کند در حالی که نگرش حاکی از احساس فرد نسبت به شی یا نهاد اجتماعی یا یک گروه است
- ابزار اندازه گیری: پرسشنامه علائق و پرسشنامه نگرش

دسته بندی آزمون ها با توجه به چگونگی تهیه آن ها

دسته بندی آزمون ها با توجه به چگونگی تهیه آن ها

۲- آزمون های معلم ساخته

آزمون هایی که معلم برای سنجش و ارزیابی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان کلاس خود می گیرد.

۱- آزمون های میزان شده

توسط سازمان ها و نهاد های آموزشی برای ارزیابی و سنجش و پیشرفت گروه های بزرگ استفاده می شود.

استاندارد بودن یا میزان بودن آزمون

- استاندارد بودن یا میزان بودن آزمون (کرانباخ ۱۹۹۰): به این صورت است که شیوه های اجرا، شیوه های مشاهده تجهیزات و مواد و قواعد نمره گذاری تا آن اندازه تثبیت شده اند که تا حد امکان در شرایط و زمان های مختلف نتایج یکسان به دست آید.
- سه تفاوت آزمون های استاندارد (میزان شده) و معلم ساخته:
 - (۱) آزمون های میزان شده به زبان و تخصص بیشتری نیاز دارند چون برای گروه های زیاد و زبان های مختلف است، هزینه تخصص بیشتری می طلبد. محتوای درسی و مهارت نمونه گیری می شود، آزمون آزمایشی اجرا می شود، سوال ها تجزیه و تحلیل می شود و توسط متخصصان نوشته و ویرایش می شود.
 - (۲) از آن جا که آزمون های میزان شده برای استفاده در مناطق مختلف و دانش آموزان مناطق گوناگون تهیه می شود هدف های آموزشی را باید در این آزمون ها منظور کرد.
 - (۳) آزمون های میزان شده باید هنجار شوند در حالی که آزمون های معلم ساخته چنین نیازی ندارند.

موارد استفاده از آزمون های میزان شده و معلم ساخته

- ۱- تصمیمات آموزشی مبط به کم و کیف جریان آموزشی \Leftarrow آزمون های معلم ساخته
- ۲- تصمیمات مربوط به ارتقای دانش آموزان و دانشجویان \Leftarrow آزمون های معلم ساخته
- ۳- تصمیمات مربوط به مشاوره و اهنمایی \Leftarrow آزمون های میزان شده
- ۴- تصمیمات بر مبنای مقایسه افراد و گروه ها \Leftarrow آزمون های میزان شده
- ۵- تصمیمات مربوط به برنامه ریزی درسی \Leftarrow آزمون های میزان شده
- ۶- تصمیمات در مورد ارزشیابی از میزان موفقیت مدارس مختلف \Leftarrow آزمون های میزان شده

جدول مشخصات آزمون

- بهترین آزمون، آزمونی است که تمام مطالب (محتوی) و کلیه ی هدفهای آموزشی آن درس را شامل شود.
- (جدول مشخصات آزمون به ایجاد تعادل بین آموزش و سنجش کمک می کند. (پن ۲۰۰۳)

فصل ۴				فصل ۳				فصل ۲				فصل ۱				بعد محتوی	
																بعد هدف	
																دانش	
																فهمیدن	
																کار بستن	
																تعداد سوالها	
																درصد سوالها	

جدول و فرمول توزیع سؤالات به بخش های مختلف

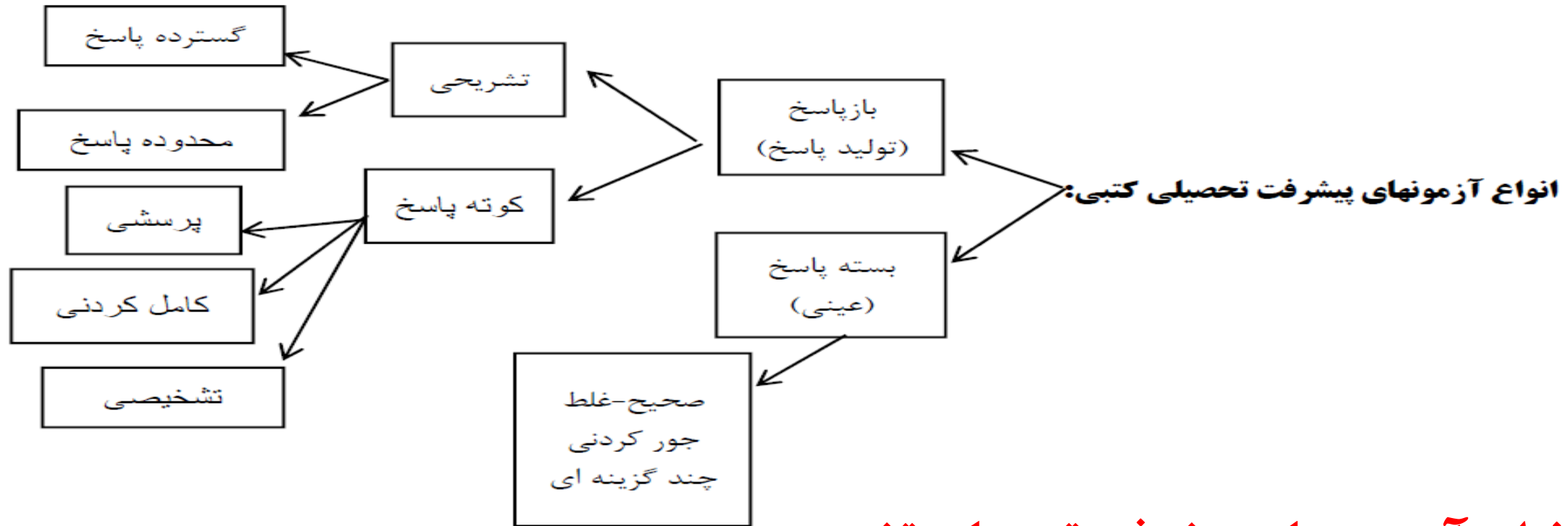
- برای تعیین درصد سؤالات به بخشهای مختلف باید به سؤالات ذیل پاسخ داد:
 - (۱) کدام بخش از محتوا و هدفها دارای حجم بیشتری است و دقت آموزش را به خود اختصاص داد؟
 - (۲) کدام هدفها از نظر کاربرد و نگهداری حافظه اهمیت بیشتری دارد؟
 - (۳) کدام قسمت درسی از اهمیت بیشتری برخوردار است؟نحوه توزیع سؤالات باید متناسب با جواب این سؤالات باشد.
چنانچه بخشهای مختلف از نظر اهمیت و کاربرد یکسان باشند برای توزیع سؤالات به بخش های از فرمول زیر استفاده می کنیم:

$$\text{نسبت ساعت تدریس هر بخش} = \frac{\text{تعداد ساعت هایی که صرف تدریس آن بخش شده}}{\text{تعداد کل ساعت های تدریس}}$$

$$\text{کل سؤالات} \times \text{نسبت ساعت تدریس هر بخش} = \text{تعداد سؤالاتی هر بخش}$$

انواع آزمون های پیشرفت تحصیلی کتبی

انواع آزمون های پیشرفت تحصیلی تشریحی

- ۱) آزمون گسترده پاسخ: هیچ محدودیتی برای آزمون شونده منظور نمی شود.
مثال: قانون جاذبه و تأثیر آن را بر علم زمین شناسی شرح دهید.
- ۲) آزمون محدود پاسخ: آزمون شونده ملزم است تا پاسخ خود را در چارچوب شرایط خاصی محدود کند.
مثال: توضیح دهید چرا آب در ۱۰۰ درجه به جوش می آید؟ پاسخ خود را در یک پاراگراف بنویسید.

قواعد تهیه سؤالات تشریحی

- ۱) در نوشتن سؤالات آزمون، دقت کنید با رسم مشخصات آن درس، سؤالات به طور مستقیم به هدفهای آموزشی آن درس مرتبط باشد.
- ۲) سؤالهای تشریحی را تنها به هدفهای محدود کنید که با سایر انواع آزمونها به خوبی قابل اندازه گیری نیستند
- ۳) صورت سؤالات تشریحی را عباراتی کاملاً روشن و واضح بنویسید و از کلی گویی و ابهام در بیان پرهیزید.
- ۴) از کاربرد این کلمات پرهیزید. «... چه کسی، چه وقت، کجا و» –
- ۵) تا حد امکان از سؤالهای تازه و جدید استفاده کنید.
- ۶) در سؤالاتی که به ابراز عقیده مربوط می شود باید از آزمون شونده بخواهیم مستند پاسخ دهد و تنها عقیده شخصی خود را نگوید.
- ۷) به آزمون شوندگان حق انتخاب چند سؤال از میان سؤالات را ندهید.
- ۸) برای پاسخ به سؤالات وقت کافی در نظر بگیرید.

قواعد تصحیح سؤالهای تشریحی

- (1) پاسخ سؤالها بر اساس هدفی که در سؤال گنجانده شده تصحیح کنید.
- (2) با انتخاب یک کلید پاسخ از دخالت عوامل نامربوط جلوگیری کنید.
- (3) پاسخ را سؤال به سؤال تصحیح کنید نه ورقه به ورقه.
- (4) هنگام تصحیح ورقه های امتحانی از شناسایی نام صاحبان آنها خودداری کنید.
- (5) در صورت امکان از یکی دو نفر از همکارانتان بخواهید که تصحیح شما را دوباره تصحیح کند.
- (6) تمام پاسخهای آزمون شوندگان به یک سؤال را در یک نشست و بدون وقفه تصحیح کنید.
- (7) به نمرات سؤالهای قبل نگاه نکنید.
- (8) بر روی برگه آزمون اشتباهات دانش آموزان را تصحیح کنید و نظر خود را بنویسید.

آزمون کوتاه پاسخ

مجموعه ای از سؤالات مختصر که دارای پاسخهای بسیار کوتاه و برای سنجش و هدفهای آموزشی سطح پایین طرح می شود تشکیل شده است. (نیکتو ۱۹۸۳ و لیمان ۱۹۸۴)

انواع آزمونهاى کوتاه پاسخ:

الف= نوع پرسشی

۱- پایتخت عراق کجاست؟
۲- یک مگابایت چند کیلو بایت است؟

ب= نوع کامل کردنی

۱- یکی از روش های خوب مطالعه----- از نکات مهم درس است.
۲- ----- = ۳:(۲+۱۲)

ج- نوع تشخیصی

۱- نام گروه آزمایشی هر رشته را مقابل آن بنویسید.
مهندسی عمران-----
ژنتیک-----
حقوق-----
مهندسی پزشکی-----

۲- بعد از عناصر شیمیایی نام آنها را بنویسید.
سدیم-----
کلسیم-----
پتاسیم-----
باریم-----

کاربرد و قواعد تهیه سؤالهای آزمونهای کوتاه پاسخ

کاربرد: آزمونهای کوتاه پاسخ برای اندازه گیری هدفهای شناختی سطح پایین استفاده می شود. (گرانلاندولین ۱۹۹۰) مانند:

- (۱) توانایی نشان دادن ارزش مکانی اعداد، تشخیص اندامهای یک موجود زنده، تعریف یک مثلث و ...
- (۲) توانایی حل مسایل عددی در ریاضیات و علوم.
- (۳) توانایی حل کردن معادلات ریاضی و شیمیایی.

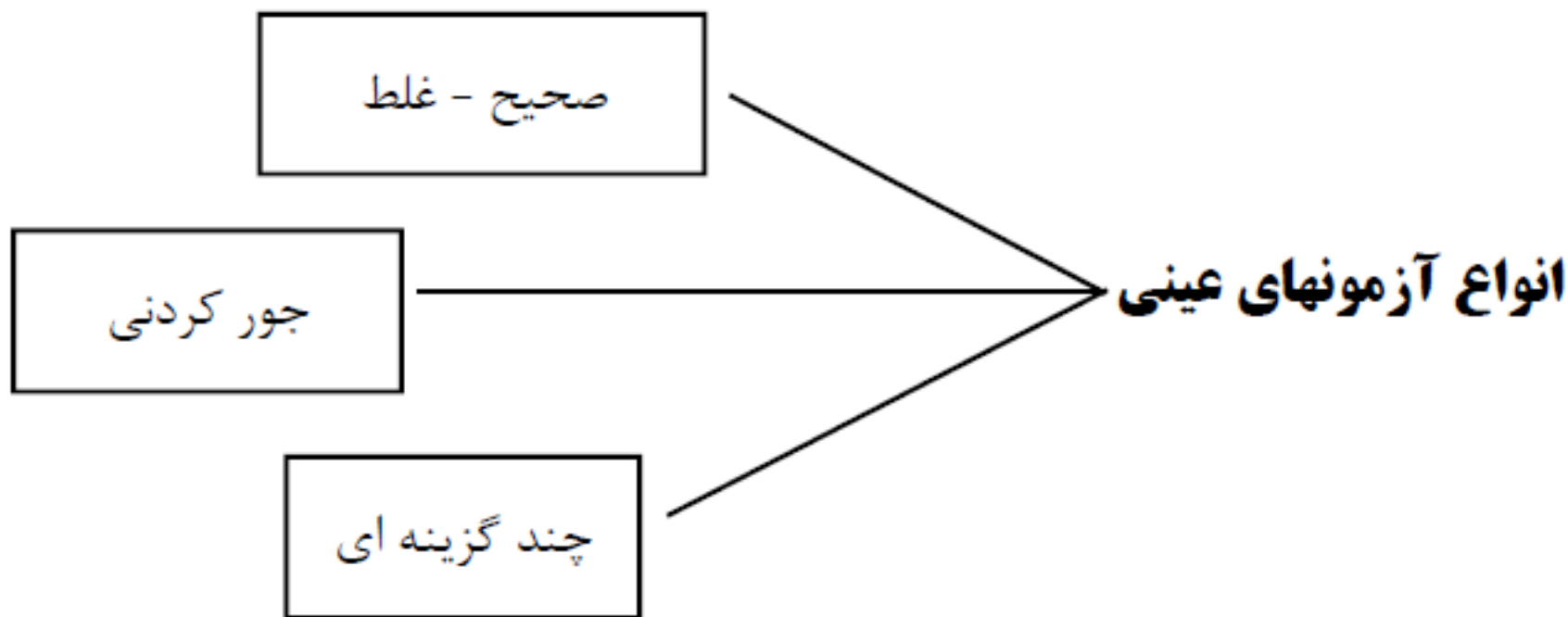
قواعد تهیه سؤالهای کوتاه پاسخ

- (۱) هر سؤال باید موضوع مهمی را شامل شود.
- (۲) صورت سؤالات را کاملاً روشن بنویسید.
- (۳) صورت سؤال را از روی کتب عیناً نقل نکنید.
- (۴) در سؤالهایی که پاسخ آنها عدد است، واحد مقیاس را با دقت مشخص کنید.
- (۵) در سؤالات کامل کردنی تنها و عبارات مهم را حذف کنید.
- (۶) در سؤالات کامل کردنی تعداد زیادی جای خالی منظور نکنید.
- (۷) تا آنجایی که ممکن است جای خالی را در قسمت پایانی سؤال قرار دهید.
- (۸) تا حد امکان به جای سؤالهای کامل کردنی، از سؤالهای پرسشی استفاده کنید.
- (۹) در سؤالهای کامل کردنی، از کاربرد اشارات و مواردی که جواب سؤال را مشخص کند خودداری کنید.

آزمون های عینی

آزمونهای عینی: آزمونهایی هستند که در آنها هم سوالات و جواب آنها در اختیار
آزمون شوندگان قرار می گیرد و آزمون شوندگان درباره جوابها تصمیم می گیرند.

انواع سؤالهای صحیح – غلط

(۱) نوع صحیح – غلط:

مثال: معلم در ابتدای کلاس باید با طرح پرسشهایی اطمینان یابد آیا دانش آموزان درس قبلی را فرا گرفته اند؟

صحیح

غلط

(۲) نوع بله – نه:

مثال: آیا فلسفه یک علم است؟

(۳) نوع اصلاحی:

مثال: جذر عدد ۹ ۶۴ است؟ دانش آموز باید عدد ۹ را خط بزند و صحیح آن که ۸ است را بنویسد.

(۴) نوع خوشه ای: در این روش تنه سؤال به صورت جمله ناتمام نوشته می شود و بدنبال آن چند جواب قرار می گیرد. مثال: میانگین حسابی

الف) یکی از اندازه های گرایش مرکزی است. صحیح – غلط

ب) کمتر از میانه است تحت تأثیر نمرات خیلی بزرگ یا خیلی کوچک قرار می گیرد. صحیح – غلط

ج) رابطه همبستگی بین دو متغیر را نشان می دهد. صحیح – غلط

